

เทศน์อบรมคณะวัดหินหมากเป้ง ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ [บาย]

คลังแห่งธรรมอยู่ที่จิตตภาวนา

มาจากวัดไหนบ้าง (สามวัดครับผม วัดหินหมากเป้ง วัดวังน้ำมอก วัดถ้ำฮ้าน) น้ำมอก เราเคยไปหมดแล้วนะนี่นะ (หลวงปู่เคยไปถ้ำฮ้าน) แล้วน้ำมอก (น้ำมอกก็ติดกันอยู่ภูหน่วยเดียวกัน.) ก็นั่นละผมลืม ๆ เคยไปอยู่น้ำมอก เคยไปอยู่ น้ำมอกมีพระหลายวัดน้ำมอก (วัดน้ำมอก ๘ องค์) แล้วถ้ำฮ้านละ (ถ้ำฮ้านมี ๑๓) เอ ถ้ำฮ้านผมเคยไปแล้ว เห็นว่าดีอยู่นะ วัดน้ำมอกดูเหมือนไม่ได้ไปทั่วถึงนะ น่าจะไปเฉพาะ ถ้ำฮ้านนี้เที่ยวบ้าง แล้ววัดหินหมากเป้งละมีหลายปานได้พระ (พระ ๓๐ เณร ๓ เป็น ๓๓) เขาเรียกวัดอะไรเทพธารถอง (ครับถัดกันไปเป็นวัดเทพธารถองนี่ ๗ หรือ ๘) อันนี้ไม่เคยไป เป็นแต่เพียงผ่านไปเฉย ๆ ผ่านไปตามลำโขง บ่เคยเข้า แล้วพวกญาติโยมเหล่านี้มาจากทางไหนกันบ้าง (วัดหินหมากเป้งคะ) เท่านั้นหรือ หรือมีที่ไหนอีก

ตอนเช้าเทศน์ทุกเช้าอยู่นี่นะ อันนั้นออกทางอินเตอร์เน็ตออกทั่วโลก เช่นอย่างพูดอย่างนี้ออกทั่วโลก เข้าเทปหรืออะไร มันเลยกลายเป็นเทศน์ทั่วโลกเป็นประจำทุกเช้า ๆ ออกทางอินเตอร์เน็ตนี่นานเท่าไรแล้ว (๗ เดือนแล้วครับ) เหนอ ออกทั่วไปหมด ๗ เดือน เราพูดอย่างงี้ก็ออก ๆ ทางเมืองนอกเขารู้สึกว่าตื่นตื้นตันกันมากนะธรรมะที่เราเทศน์นี้ เช่น อย่างสหรัฐนี่เป็นต้น เราเทศน์เขาจะได้ยินตอนเช้าเวลาเดียวกัน ๆ

ส่วนเวลาอื่นผมไม่ทราบได้ แต่เวลาเช้านี้แน่นอนได้ฟังทั่วกันหมด หลายประเทศนะที่ฟังสด ๆ ร้อน ๆ จากเมืองไทย มีอันดับหนึ่ง อันดับสอง อันดับสาม ที่มีคนมาสนใจทางอินเตอร์เน็ตมาก ประเทศไหนต่อประเทศไหนเรามันจำไม่ได้ ระยะเวลาหลังมานี้มีถามปัญหาด้วย เราก็ตอบปัญหาแล้วก็ออกไปถึงผู้ถามมาทางสหรัฐ ปัญหาจะมีดูเหมือนแทบทุกวัน ไม่มากก็น้อย ถามก็ถามเรื่องภาวนา เรื่องภาวนานี้เป็นจุดใหญ่ของพุทธศาสนาเรานะ ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย เพราะพุทธศาสนานี้ขึ้นจิตตภาวนาเป็นรากฐานสำคัญของพุทธศาสนา แล้วกึ่งกำนออกป็นั้นก็มี

แต่หลักใหญ่คือจิตตภาวนานี้ ชาวพุทธเราน่าจะไม่ค่อยรู้จักกัน รู้บ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ แล้วผู้ทำก็ไม่มาก คือเกี่ยวกับเรื่องภาวนานี้เป็นการเปิดเผยพุทธศาสนาขึ้นจากผู้บำเพ็ญแต่ละราย ๆ โดยตรงเลย จะเห็นผลขึ้นในปัจจุบันคือการบำเพ็ญ ให้ทาน รักษาศีล ภาวนา ภาวนานี้จะเป็นจุดใหญ่ ถ้าผู้ใดมีภาวนาหนักมากน้อยเพียงไรแล้วก็การทำบุญให้ทานอย่างอื่นจะมีน้ำหนักในหัวใจของผู้ให้ทาน รักษาศีลนั้นมากขึ้น ๆ

การให้ทานธรรมดาด้วยความเชื่อความเลื่อมใสจนกลายเป็นประเพณีนี้ ใคร ๆ ก็ทำได้ ไปที่ไหนมีทั่วไปสำหรับชาวพุทธเรา การรักษาศีลมีน้อยมาก การภาวนาไม่พูดถึงกันเลย นี่ละสำคัญ จุดใหญ่ไม่พูดถึงเลย ที่มันเสียเสียตรงนี้ละ

ถ้ามีภาวนาแล้วก็เหมือนมีอ่างเก็บน้ำ น้ำไหลลงมาอย่างน้อยมันก็เห็นท่วมท้นขึ้นมากเท่าไรในสระ ๆ ไม่อย่างนั้นมันก็ไหลกระจัดกระจายอยู่กัน ไม่ค่อยรวมตัว เมื่อไม่มีอ่างเก็บน้ำ คืออ่างเก็บน้ำนี้สั่งสมกำลังวังชา ความเชื่อ ความเลื่อมใส ความหนักแน่น ในธรรมขึ้นจากจิตตภาวนา ทำให้การทำทานก็หนักแน่น รักษาศีลหนักแน่น กิจการงานอื่นใดก็ทำตาม ถ้ามีจิตตภาวนาแล้วจะหนักแน่นไปตาม ๆ กัน เรียกว่าเป็นคนมีเหตุมีผล ไม่ค่อยพาล่ามพื้มอะไรนะ พล่ามพื้ ๆ ธรรมดาทั่วไปเป็นอย่างนั้นชาวพุทธเรา ถ้ามีการภาวนาแล้ว คือมันมีจุดสะดุดใจนะ จะทำอะไร ๆ มี บอกไม่ถูกแต่ก็รู้อยู่ในเจ้าของ ผู้ภาวนานั้นแหละจิตอันนี้แหละจะสะดุด ควรไม่ควรมันจะเหมือนกับว่ากระตุกเจ้าของ ๆ

นี่ละการภาวนาจึงสำคัญมาก ยิ่งภาวนาได้หลักได้เกณฑ์เข้าไปเท่าไร ความสะดุดใจจากจิตนี้จะมีรู้ ความเคลื่อนไหวดีชั่วประการต่าง ๆ นี้จะแสดงออกมาจากจิตของผู้ภาวนานั้นแหละ ถ้าธรรมดาเราไม่เคยสนใจกับจิตนี้มันก็ธรรมดาไปเสีย มันไม่สะดุด ถ้าจิตตภาวนามีแล้วมันสะดุด ๆ แล้วละเอียดล่อเข้าไปเรื่อย จะทำสิ่งใดก็ตามมันก็มีเหตุมีผล มีหลักมีเกณฑ์แน่นอนหนามันคงไปตาม ๆ กัน ส่วนมากมันจะไม่ค่อยทำความชั่ว เหมือนคนทั้งหลายทำทั่ว ๆ ไป แล้วผ่อนเข้ามา ๆ นี่ละจิตตภาวนาเตือนได้หลายทาง ดีไม่ดีตัดเลย เช่น อย่างศีล ๕ นี้บริสุทธ์เข้าทันที นั่น เพราะจิตตภาวนา

มันหากเตือนอยู่ในตัวนั้นแหละ เป็นอยู่ในตัวนะ ศีล ๕ รับไปธรรมดาเป็นอย่างหนึ่ง เช่น วันนี้รับศีล วันไม่รับศีลฆ่าตะ ขโมยตะ เผาตะไปหมด ศีล ๕ ไม่มีเหลือ ก็ศีลก็ไม่มีเหลือ มีแต่ทำเฉย ๆ เมื่อมีจิตตภาวนา จิตตภาวนาจะแสดงหิริโอตตปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อบาปต่อกรรมกระจำงขึ้นเรื่อย ๆ ภายในจิต สุตท้ายศีล ๕ ขรรวาสกั บริสุทธ์เอง เป็นเองนะ ยกตัวอย่างเช่นพระโสดา พอท่านสำเร็จพระโสดาแล้วท่านนั้นศีลธรรมชาติคือศีล ๕ นี้ พระอรหัญบุคคลขึ้นพระโสดาไปแล้วไม่ทำ ไม่จำเป็นจะต้องไปหาสมาทานกับพระที่ไหน ๆ เพราะคำว่าสมาทานคือเอาพระมาเป็นสักขีพยาน ไม่ได้หมายถึงว่าไปเอาศีลจากพระนะ เอาพระมาเป็นสักขีพยาน ตัวเองไม่เชื่อตัวเอง เมื่อมีพยานหลักฐานแล้วก็ละอายท่านไม่กล้าทำ นั่นละที่ว่าสมาทานศีล

ศีลมีหลายประเภทที่จะเป็นศีลขึ้นในตัวได้ สมาทานวิริตก็คือสมาทานกับพระเจ้าพระสงฆ์มาเป็นสักขีพยาน แล้วอายท่านไม่ทำ เจตนาวิริต เจตนาให้มีศีลภายในตัว ก็เป็นศีลสมบูรณ์ขึ้นมาแบบเดียวกัน สัมปัตตวิริต สมุจเฉทวิริต มีหลายประเภทเป็นศีลด้วยกัน แต่สำหรับพระโสดาแล้วเป็น สมุจเฉทวิริตไปเลย โดยไม่ต้องสมาทานจาก

ใคร มีหิริโอตตปปะภายในตัว ไม่ทำ แม้จะเป็นหัวหน้าเขาไปทำบุญให้ทาน เขาพำรับศีลอะไรก็เป็นแต่เพียงว่านำเขาเป็นพินิจ พวกที่ยังไม่รู้เรื่องราวว่านำเขาเป็นพินิจ แต่สำหรับผู้นำนั้นไม่มีเจตนาที่จะรับ เพราะว่าศีลขาดต่างพร้อยทะลุไปอย่างนี้ไม่มีในพระโสดา นี้ละเกิดขึ้นมาเองอย่างนี้ละ ศีลธรรมเกิดขึ้นเอง เมื่อบำเพ็ญขึ้นมามันก็รู้ขึ้นภายในใจ ตั้งแต่พระโสดาขึ้นไปแล้วศีล ๕ ท่านบริสุทธ์ ท่านไม่ต้องไปสมาทานกับใคร เป็นอย่างนั้นตลอด

นี่อำนาจแห่งการภาวนา โสตะ ก็คือกระแสของพระนิพพานพาดพิง ความจริงหยั่งเข้าถึงจิตใจ เชื่อบุญเชื่อกรรมเข้าไปแล้ว ที่นี้มันก็ไม่ทำ อะไรไม่ดีก็ไม่ทำ งดเว้น ๆ ไปเลย แต่ชาวพุทธเราไม่ค่อยได้สนใจ แม้แต่พระเราบวชมาก็ไม่สนใจภาวนากัน จะว่าอะไรกับญาติโยม จะไปตำหนิแต่ญาติโยมไม่ได้ ต้องตำหนิคนบรรดาชาวพุทธทั้งพระทั้งฆราวาส ส่วนมากไม่ค่อยสนใจกัน ที่พอมืออยู่บ้าง หรือปรากฏเด่นชัดก็คือ พระกรรมฐานที่อยู่ในป่าในเขา นี่เด่นชัดว่าตั้งหน้าเข้าไปภาวนา แต่ตั้งหน้าเข้าไปสร้างความขี้เกียจขี้คร้านอยู่ในนั้นก็เยอะพระกรรมฐานเรา มันก็มีแก๊งกิเลสตามเข้าไปกินดับกินปอดหมดนั่นแหละ ไปอยู่ที่ไหนกิเลสตามกิน ความขี้เกียจขี้คร้าน ความท้อแท้อ่อนแอ ไม่เอาไหนนี่เรื่องของกิเลสทั้งนั้น

มันแทรกเข้าไปติดเข้าไปกับพระกรรมฐานนั่นแหละ ไปก็เลยไม่ภาวนา อยู่ไป ๆ อย่างนั้นวันหนึ่ง ๆ แล้วจิตใจก็เพ่นพ่านออกไปนอกกลุ่มนอกรทาง ไม่เข้าในกรอบของศีลของธรรมบ้างเลย มันเตลิดเปิดเปิงไปเสีย นี่มีมากต่อมากนะ ถ้าเป็นผู้ตั้งใจภาวนาเสาะแสวงหาอรรถาธรรม ธรรมพระพุทเจ้าประกาศทำทนายอยู่ด้วยความเป็นอกาลิโก ตลอดเวลา ทำไมจะไม่รู้ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาเพราะชวนชวายหาธรรม ธรรมก็ปรากฏขึ้นมา สาวกทั้งหลายชวนชวายธรรม ธรรมปรากฏขึ้นมา ใครชวนชวายธรรมมากน้อยปรากฏขึ้นมาด้วยกันทั้งนั้น เพราะธรรมเป็นอกาลิโก ไม่เลือกกาล สถานที่ เวลา หรือไม่มีสิ่งใดจะมาทำลายการบำเพ็ญความดี และความชั่วของเราได้

การทำชั่วก็เป็นอกาลิโก ทำชั่วที่ไหนได้ ไม่มีที่ลับที่แจ้ง เป็นชั่วขึ้นมา เป็นบาปขึ้นมาด้วยกัน ธรรมก็ดี กิเลสก็ดี เป็นอกาลิโกด้วยกัน คือทำทนายอยู่อย่างนี้ ที่นี้คำว่าทำทนายหมายถึงผู้บำเพ็ญธรรม ผลของธรรมก็ทำทนายอยู่ที่จะได้รับผลจากการกระทำ ถ้ามีผู้กระทำผลก็ต้องปรากฏขึ้นมา ๆ ถ้าไม่ทำแล้วมันก็ไม่เกิด กิเลสก็ต้องสร้างขึ้นมาก อยู่เฉย ๆ ให้กิเลสเกิดกิเลสไม่เกิด ต้องมีสาเหตุให้กิเลสเกิด ทำขึ้นมากกิเลสก็เกิด กิเลสประเภทไหน ๆ บ่งบอกอยู่กับเจ้าของผู้ทำเอง ทางความดีก็เหมือนกัน ทำทางด้านไหน ๆ เป็นความบ่งบอกจากจิตใจของผู้บำเพ็ญเอง ก็เป็นบุญเป็นกุศลขึ้นมา

ที่นี้เรานักภาวนา เช่น พระกรรมฐานของเรา นี่ตั้งหน้าตั้งตามภาวนาแล้ว ควรที่จะได้เหตุได้ผล ได้หลักได้เกณฑ์ จากอรรถธรรมที่ประกาศทำท่ายด้วยอภิปุญญา ตลอดมาบ้างในหัวใจของเรานักภาวนา ใจที่ไม่ได้อะไรเลยนี้ แหม คือจิตนี้มันภาวนา แต่จิตไม่เคยสงบเลยก็แสดงว่าคนนั้นไม่เอาไหน นั่น มันประกาศในตัวของผู้มันละ ตั้งใจไปภาวนาจิตหาความสงบไม่ได้ ก็คือไม่เอาไหน ถ้าธรรมตาต้องได้ความสงบ อย่างน้อยเป็นพื้นฐานแห่งการภาวนา ได้แก่ ความสงบของใจที่เป็นผลขึ้นมาจากความ อุตสาหะพยายามของผู้บำเพ็ญ ตั้งหน้าตั้งตา ตั้งใจปฏิบัติ รักษาจิตใจด้วยสติ ด้วย ปัญญา ศรัทธา ความเพียร อยู่โดยสม่ำเสมอ แล้วผลก็จะค่อยปรากฏขึ้นมา

วันนี้ก็ปรากฏ วันหน้าปรากฏ ปรากฏขึ้นมาเพราะการระมัดระวังรักษาอยู่ตลอด ผลจะปรากฏขึ้นมาเรื่อย ๆ สุดท้ายผลก็เด่นขึ้นมาภายในจิตใจของผู้มีความเพียร นั่น ถ้าเพียรต้องเป็นอย่างนั้น ถ้าไม่เพียรอยู่ที่ไหนก็อยู่ไปอย่างงั้น เดินจงกรมก็เดินห้อยอก ๆ จิตใจมันเพ่นพ่านไปห้าทวีป ให้กิเลสลาไปเหวนั้น หลุมนี้ นรกหลุมไหน ๆ ไปเที่ยว ชอกแซกเห็นหมด ด้วยกิเลสตัวคึกตัวคะนองภายในใจของเรานั้นแหละ ว่าไปภาวนา มันว่าเฉย ๆ นี่ กิเลสมันไม่ได้ว่า มันไม่ได้พูดพล่ามทำเพลงนะกิเลส ขึ้นไปต้อยปึงเลย ใครเปลอหงายเลย นั่นละกิเลสเป็นอย่างงั้นนะ

โอ้เรามีแต่ตั้งทำตั้งทางว่าจะไปเดินภาวนา แต่จิตใจเชื่อซ่า ๆ ไม่ตั้งทำกิเลสก็ ต้อยเอา ๆ ความขี้เกียจความขี้คร้าน ความไม่เอาไหน ความเปลอต่าง ๆ มันก็ติดตาม กันไป ๆ สิ่งเหล่านี้ติดตามไปเพื่อทำลายเจ้าของเอง ไม่ได้ติดตามไปเพื่อสั่งสมคุณงาม ความดีให้ธรรมในใจมีความสงบร่มเย็นขึ้นไปแต่อย่างใดเลย แต่มันก็เป็นอยู่ในหัวใจ ของคนเรา เพราะอำนาจของกิเลสมันหนาแน่นมาก มันรุนแรง มันเป็นอัตโนมัติของมัน กิเลสสร้างผลประโยชน์ของมันี่สร้างบนหัวใจสัตว์โลก เฉพาะอย่างยิ่งชาวพุทธเรา และ พระกรรมฐานเรา สร้างผลประโยชน์ของมัน

อยู่เฉย ๆ จะให้กิเลสเกิดเกิดไม่ได้ มันมีเครื่องหนุนของมัน นั่นละเครื่องหนุน เป็นต้นเหตุ หนุนให้เกิดกิเลสประเภทใดขึ้นมาบ้าง ถ้าไม่มีเครื่องหนุน ไม่มีพื้นฐานแล้ว กิเลสก็ไม่เกิด เช่น อย่างพระอรหันต์อย่างนี้ไม่เกิด พื้นฐานของกิเลสคืออะไร คือ อวิชชา นั่น อวิชชาปัจจุยา สงฺขารา แดกแขนงมา อวิชชาแตกแขนงออกมาที่มาหาส่วน หยาบ ตีออกมาทางกามราคะ กิเลสตัณหา นี่เป็นตัวออกสนาม เป็นเสนาบดีใหญ่โต ออกสนามละ นี่กิเลสเกิดออกมาจากฐานของมัน ถ้าเรามีการระมัดระวังแล้ว สติก็จ่อเข้าไปตรงนั้น ไม่ให้มันเกิด ให้เกิดแต่ธรรม เช่น จิตของเรายังไม่ได้หลักได้เกณฑ์ เราต้องมีหลักใจเป็นที่ยึดที่เกาะ เช่น ผู้ภาวนาต้องยึดคำบริกรรมเป็นหลัก

นี่เป็นฐานที่ถูกต้องตั้งงามสำหรับผู้เริ่มต้นฝึกหัดภาวนา ยังไม่ได้หลักได้เกณฑ์อะไรเลย ต้องมีคำบริกรรมเป็นเครื่องกำกับ เหมือนเด็กมีพี่เลี้ยงติดตาม ปล่อยให้เด็กไปโดยลำพัง เข้าน้ำเข้าไฟ ตกเหวตกบ่อไปได้ไม่สงสัย นี่จิตใจยังไม่ได้หลักได้เกณฑ์นี้ก็แบบนั้นละ แบบตกเหวตกบ่อ ไปตามอารมณ์ต่าง ๆ ให้เสียหายไปตลอด หลักเกณฑ์ไม่มี เพราะฉะนั้นจึงต้องสร้างหลักเกณฑ์ขึ้น ใครมีความสนิทติดใจกับคำบริกรรมบทใด ภาวนาคำใด เช่นพุทโธ หรือธัมโม หรือสังโม หรืออานาปานสติ ธรรมใดก็ตาม บทใดก็ตามขอให้ถูกกับจริตนิสัยของเรา

เราชอบบทนั้น ๆ เอาธรรมบทนั้นเข้ามากำกับใจ นี่เรียกว่าให้ใจเกาะกับคำบริกรรม ใจจะไม่เผลอเผลอ เมื่อใจเกาะกับคำบริกรรม คำบริกรรมนั้นมีสติบังคับไว้อีกไม่ให้เผลอจากคำบริกรรม เราเอาธรรมบทใดมาเป็นเครื่องกำกับใจ ให้ยึดธรรมบทนั้นด้วยสติ เช่น พุทโธ ๆ ไม่ให้เผลอ นี่เรียกว่าผู้บำรุงรักษาจิตใจ จำให้ตื่นพระลูกพระหลาน วันนี้ก็ไม่ได้คิดว่าจะพูดอะไร ก็พูดให้ฟังจนได้ มองเห็นเพศเดียวกันสงสารกันจะทำยังไง แล้วมันเดิน ๆ ดำน ๆ ไม่ได้หน้าได้หลัง ก็เพราะทำไม่ได้หลักได้เกณฑ์ จะได้ยังไง ให้ตั้งคำบริกรรมเอาไว้ คำบริกรรมนี้บังคับให้ดี

เวลาเราจะเริ่มฝึกหัดภาวนาคำบริกรรมเริ่มติดกับใจนี้ กระแสของกิเลสที่มันจะลากจะถูออกไปสู่อารมณ์ภายนอกนั้นมันรวดเร็วนะ กระแสของมันรุนแรงมาก มันทำให้หิวให้หอย อยากคิดเรื่องนั้น อยากปรุงเรื่องนี้ มากยิ่งกว่าการที่จะบริกรรมภาวนา นั้นมันเอาไปได้ไม่สงสัย ตั้งเท่าไรก็ล้มถ้าเป็นประเภทนั้น ถ้าเป็นประเภทที่ว่าตั้งรักษาด้วยสติ เข้มงวดกวัดขัน กระแสของกิเลสมันลากออกไปอย่างรุนแรง เราบังคับไว้อย่างรุนแรง ไม่นานจิตใจจะเข้าสู่ความสงบ เมื่อจิตใจเข้าสู่ความสงบ อากาของกิเลสที่มันจูดมันลากทั้งหลายก็ค่อยเบาไป ๆ นี่เห็นผลแล้ว เกิดขึ้นจากการภาวนาด้วยคำบริกรรม โดยความมีสติบังคับบัญชาจิตใจ

นี่ละหลักเริ่มต้นแห่งการภาวนาจะได้หลักได้เกณฑ์ ต้องมีหลักยึดนี้ นึกเอาเฉย ๆ นึกภายในใจเพียงตั้งสติรักษาใจครู่เดียวเท่านั้นไปแล้วนะ ถ้ามีสติบังคับด้วยคำบริกรรม คือเอาสติบังคับคำบริกรรม บังคับจิตใจให้จิตติดอยู่กับคำบริกรรมนี้ ไม่นานจิตจะสงบลงไปได้นะ ค่อยสงบลงไป ๆ ความสงบของใจนี้ไม่มีประมาณนะ จะค่อยละเอียดล่อ ๆ เข้าไปเรื่อย เบื้องต้นต้องใช้การบังคับบัญชาให้หนักแน่นเสียก่อน นี่หลักของการภาวนา ให้พระลูกพระหลานจำเอาไว้ ไม่ใช่อยู่ ๆ ก็นึกหรือกำหนดเอาความรู้เฉย ๆ ได้ในขณะที่กำหนด พอหยุดกำหนดเท่านั้นมันก็เผลอตัวไปแล้ว กิเลสเอาไปถูทวิปโยคก็ไม่ว่า เพราะฉะนั้นจึงต้องมีคำบริกรรมบังคับด้วยดี ตั้งใจบังคับไว้ จิต

จะสงบเย็นขึ้นมา ๆ จำให้ดี คำบริการอันนี้จำให้ดี เป็นหลักใจที่จะมัดใจของเราไว้ไม่ให้กิเลสลาถูไป จากนั้นก็สง่างามขึ้นมาใจ

เมื่อสงบหลายครั้งหลายหนก็กลายเป็นสมาธิขึ้นมาได้ คำว่าสมาธิ คือความแน่วหนามั่นคงของใจ ความสงบ ๆ เป็นครั้งเป็นคราวในเวลาจิตที่หุดอารมณ์เข้ามาสู่คำบริการ เข้ามาสู่ความสงบนี้เรียกว่าความสงบ สงบหลายครั้งหลายหนเท่าไรก็ตาม จะสร้างฐานแห่งความมั่นคงขึ้นจากความสงบนั้นแล เมื่อมากเข้า ๆ ก็เป็นการหนุนจิตให้มีความแน่วหนามั่นคงยิ่งขึ้น ๆ จนเด่นชัดในจิตใจ อยู่ที่ไหนเด่นด้วยความรู้ ๆ นั้นละจิตเป็นสมาธิ ทีนี้เราจะไม่บริการก็ได้ มันรู้เองนะ เมื่อความรู้เด่นอยู่นั้นแล้ว สติจับอยู่กับความรู้ นั้น สติมีที่ยึดแล้ว มีความรู้เป็นที่เกาะที่ยึด ไม่ให้ผลจากความรู้นั้น

จากนั้นก็พิจารณาคีลคล้ายทางด้านปัญญา ด้านปัญญานี้ยิ่งพิสดารมากนะ ไม่ใช่ธรรมดา จิตมีความสงบ คำว่าจิตสงบคือจิตไม่หิวอารมณ์ อารมณ์นี้จะมีความหิวโหยประจำใจ ถ้าใจไม่มีความสงบเลยจะหิวโหยตลอด เราจะพาไปพิจารณาทางด้านปัญญากิเลสลาไปตกเหวตกบ่อ เป็นสัญญาอารมณ์เป็นกิเลสไปหมด ไม่เป็นปัญญาฝ่ายธรรมได้เลย เพราะฉะนั้นท่านถึงสอนให้มีจิตสงบ ดังที่ท่านแสดงไว้ สีสปริภาวิโต สมาธิ มหปุผลโล โหติ มหานิสฺโส คือสมาธิที่ศีลอบรมแล้วย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก คือหมายความว่า สมาธิคือความสงบใจ ความแน่วหนามั่นคงของใจ เมื่อมีศีลอบรม คือว่าศีลเป็นเครื่องอบอุ่นจากการรักษาของเรา ไม่ให้ศีลต่างพร้อยทะลุ เราก็มีความอบอุ่นไม่เป็นความกังวล ระแคะระคายภายในจิตใจเลยว่าศีลตัวไม่บริสุทธิ์ เมื่อไม่มีระแคะระคายโดยที่เห็นว่าศีลเรารักษาบริสุทธิ์ดีแล้ว จิตก็ไม่สร้างอารมณ์ขึ้นมา ทำหน้าที่ของการภาวนาอย่างเดียว นี่สมาธิก็เกิดละที่นี้ สงบ

สมาธิปริภาวิตา ปญญา มหปุผลลา โหติ มหานิสฺสา ปัญญาที่สมาธิอบรมแล้วย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก ปัญญาที่สมาธิหนุนหลังแล้ว ย่อมเดินได้คล่องตัว นี่ละจิตที่อิมอารมณ์ จิตใจไม่หิวโหยอารมณ์ แล้วสร้างปัญญาขึ้น ไม่หิวโหยอารมณ์ สร้างความสงบก็ได้ คือศีลบริสุทธิ์แล้ว สงบอารมณ์ไม่ระแคะระคายระแวงแคลงใจตัวเอง ทางด้านปัญญาก็สมาธิมีความสงบตัวแล้ว อิมอารมณ์ ไม่อยากคิดทางรูป ทางเสียง ทางกลิ่น ทางรส ประจำตัว เพราะจิตอิมอารมณ์ไม่อยากคิด แล้วก็นำปัญญานี้แหละออกทำงานพิจารณาคีลคล้าย

เรื่องสกลกายเป็นสำคัญมากนะนักปฏิบัติ ใครพิจารณาเรื่องอสุภะอสุภังแก่เท่าไร หนักแน่นเท่าไร ผู้นั้นจิตใจจะมีความสว่างไสวเบาบางขึ้นเป็นลำดับลำดับ เพราะฉะนั้นจึงต้องอบรมจิตให้มีความสงบ เพื่อเป็นฐานแห่งการพิจารณาทางด้านปัญญาได้คล่องตัว ต้องอบรมไปตั้งแต่สมาธิให้มีความสงบใจ ใจจะได้อิมอารมณ์ พอใจ

อิมอาร์มณัพาก้าวเดินทางปัญญา พิจารณาแยกธาตุแยกชั้นตั้งแต่ผม ขน เล็บ ฟัน หน้ง เนื้อ เอ็น กระดูก ตั้งแต่บวชมาเราได้เรียนมาแล้วนี้ มันเป็นอย่างไรรวมเป็นอย่างไร ขน เล็บ ฟัน หน้ง เนื้อ เอ็น กระดูก เป็นอย่างไร ทั้งเขา ทั้งเรา ทั้งหญิง ทั้งชาย ทั้งสัตว์ ทั้งบุคคล มันเป็นแบบเดียวกันหมด พิจารณาแยกแยะให้เห็นความไม่สวยไม่งาม ความอสุภะอสุภังของทั้งเขาทั้งเรา แล้วมันจะไปติดไปพันกันหาอะไร นี่ปัญญาแยกเข้าไปดูตามความจริง

ไอ้ความจอมปลอมมันหาว่าสวยว่างาม อะไร ๆ ก็ตามมันก็สัวมก็ถานในคนและสัตว์ ทุกคนทุกสัตว์นั้นแหละเป็นสัวมเป็นถานด้วยกัน มันเสกสรรปั้นยอว่าสวยว่างามเราโง่อย่างเดี๋ยวนั้นเชื่อมันหมด ถ้าเอาธรรมเข้าไปจับ ปัญญาธรรมจับเข้าไปมันสวยที่ไหน นั่น แม้แต่ผิวหนังมันก็ยังมียี่หิ้งยี่โคล แล้วฟากหนังเข้าไปเป็นอย่างไร เนื้อ เอ็น กระดูก ตับ ไต ไล้ พุง นี่หรือของสวยของงาม นี่แหละเรียกว่าปัญญา พิจารณาคลี่คลายหลายครั้งหลายหน ตลบตบทวน เหมือนกับเขาคราดไร่คราดนา ไม่นับเที่ยวของการคราดการไถ เอาให้ละเอียดลออ มูลคราดมูลไถละเอียดลออแล้ว พอควรแก่การปักดำปักดำเลย

อันนี้การพิจารณาทางด้านปัญญาเกี่ยวกับเรื่องอสุภะอสุภังให้มันละเอียดลออ มีความคล่องแคล่วแคล้วคล้ำ แล้วจิตนี้ไม่พันที่จะเห็นโทษของตัวเองแหละ เวลานี้มันไม่เห็นโทษวังตามกิเลส อะไรก็สวยอะไรก็งามทั้งนั้นแหละ นี่คือกิเลสเสกสรรปั้นยอ หาความจริงไม่มี มีแต่ความหลอกลวง เรียกว่ากิเลส เอาปัญญาซึ่งเป็นความจริงหยั่งเข้าไปพิจารณาลึกลงไป พิจารณาแล้วพิจารณาเล่าหลายครั้งหลายหน ตลบตบทวน ไม่นับเที่ยวนะ เอาตั้งขึ้นกำหนดพิจารณาให้แตกกระจัดกระจาย เป็นแบบไหนแล้วแต่ความถนัดใจของผู้พิจารณา จะให้แตกให้พัง จะเอาไฟเผาหรืออะไรก็แล้วแต่เออะ ให้ใจมันดูปัญญาพิจารณาคลี่คลายหลายครั้งหลายหนก็เข้าใจ

ที่นี้ความกังวลกับสิ่งเหล่านี้เบาลง ๆ แยกออกไป ที่นี้ออกทางด้านปัญญามีความแคล้วคล้ำเข้าไปแล้วหนุ่นเรื่องความพากความเพียร ไม่ยี่เกียจยี่คร้าน พระเราคนเรานะ ถ้าจิตได้มีความเฉลียวฉลาดทางด้านปัญญา หมุนตัว ๆ ไปเลย ฟาดเสียจนกิเลสขาดสะบั้นลงไปไม่มีเหลือเลย นี่คลังแห่งธรรมอยู่ที่จิตตภาวนา คลังแห่งมรรค ผลนิพพาน อยู่ที่จิตตภาวนา เอาให้เห็นตรงนี้ พระพุทธเจ้ารู้ที่จิตนี้แหละ พระสาวกรู้ที่จิตไม่ไปรู้อดิน ฟ้า อากาศ ทวีปไหนแหละ รู้ที่จิตเพราะหลงก็หลงที่จิต พิจารณาให้รู้ที่จิตนี้กระจายออกไปแล้วมันจะเบิกกว้างออกไปหมดเลย แล้วก็รู้ที่จิต สว่างไสวขึ้นที่นี้ นี่ละท่านบใหญ่ พิจารณาอันนี้

เรื่องคุณงามความดีที่เราสร้างไว้มากน้อยไม่สูญไม่หาย แต่เรียรอดอยู่ตามนั้นแหละ มันไม่มีที่เก็บ พอสร้างอ่างเก็บน้ำได้แก่จิตตภาวนาขึ้นมา คุณงามความดีที่สร้างได้มากน้อยทั้งเรียรอดสาตกระเจายอยู่ตามเจ้าของนั้นแหละ จะไหลรวมเข้ามาสู่จิตตภาวนาเด่นขึ้นที่นั่นหมด ควรจะได้ภาวนา หลักพุทธศาสนาแท้คือหลักภาวนา ศาสนาอื่นใดเราไม่ได้ตำหนิ เขาไม่มีการภาวนากัน จุดใหญ่ที่สร้างความวุ่นวายให้โลก เผาโลกมาตลอดคือใจ ธรรมไม่ได้เข้าไปเป็นน้ำดับไฟดับลงที่ใจ ได้แก่การภาวนานี้บ้างเลย โลกจึงหาจุดหมายปลายทางไม่ได้ ว่าการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ความทุกข์ยากลำบากของสัตว์โลกไม่มีประมาณ ถ้ามีจิตตภาวนาแล้วมี ตัดเข้าไปๆ ย่นเข้าไป พาดเสียให้ขาดสะบั้นลงในปัจจุบัน ภพชาติขาดลงในปัจจุบันด้วยจิตตภาวนาไม่สงสัย ให้ท่านทั้งหลายจำเอานะ

เวลานี้พระกรรมฐานเราก็ร่อยหรือลงไปเรื่อย ๆ การภาวนายิ่งขาดครุขาด อาจารย์ด้วยแล้วก็ทำไปโกโรโกโส แบบเขาแบบเรา เลยกลายเป็นโลกไปหมด เลยไม่เป็นอรรถเป็นธรรม เป็นกรรมฐานตามแนวทางของศาสดา มันจะไปตามทางของกิเลสไปเสียทั้งหมด ให้พากันตั้งอกตั้งใจปฏิบัติ ถ้าลงได้รู้ในใจแล้วอะไรไม่มีเรื่องสักขีพยานที่ไหนจะมาหาเป็นเครื่องยืนยันไม่มี ลงได้รู้ในจิตแล้วผางเดี่ยวขึ้นมา ไม่ว่าขั้นใดภูมิใด เป็นขั้นในใจแล้วประจักษ์ในตัวเอง พยานมีอยู่แล้วกับ สนฺทิฎฐิโก ๆ เห็นเอง ๆ รู้เอง จะกระจำงขึ้นที่นั่น ขอให้พากันตั้งอกตั้งใจภาวนา การภาวนานี้เห็นผลประจักษ์แต่อุบายวิธีการภาวนานี้มีหลายแง่หลาย तरहนะ

อุบายวิธีการที่จะเป็นเครื่องสนับสนุนภาวนาของเราให้สะดวก ได้ผลเร็วกว่าปกติ กว่าวิธีการทั้งหลายคืออะไรบ้าง นี่อันหนึ่งนะ เช่น อदनอนเป็นยังงัย ท่านแสดงไว้ในเนสัชชี ๑๓ อदनอนเป็นดิน ๆ เป็นยังงัยสังเกตดู ทั้ง ๆ ที่เราตั้งสติภาวนาอยู่ด้วยดี มีการเสริมเข้ามาด้วยการอดนอน อदनอนนานเข้าไปเป็นยังงัย ดู ผ่อนอาหารเป็นยังงัย อดอาหารเป็นยังงัย กับฉันอิม ๆ นี่เป็นยังงัย ทั้ง ๆ ที่เราภาวนาอยู่ด้วยกัน คือฉันอิมหน้าสำราญก็ภาวนา ผ่อนอาหารก็ภาวนา อดอาหารก็ภาวนา ดูใจของเรา มันมีความสว่างาม มีความผ่องใส แยกคายอย่างไรบ้าง ให้ดูวิธีการ ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ สักแต่ว่าทำไม่ได้เรื่องนะ ท่านจึงมีวิธีการหลายอย่าง เดินมากเป็นยังงัย เดินน้อยเป็นยังงัย นั่งมากนั่งน้อยเป็นยังงัย ทั้ง ๆ ที่ตั้งสติอยู่ด้วยกัน ผลปรากฏอย่างไรบ้าง ควรสังเกตวิธีการของตัวเอง องค์หนึ่งคนหนึ่งหากจะถูกตามนิสัยของตัวเองไปในแง่ต่าง ๆ

ส่วนมากกรรมฐานของเรามักจะถูกที่ผ่อนอาหาร ท่านจึงให้ฉันพอประมาณไม่ให้ฉันเลยเถิด อิมมากมันชี้เกียจชี้คร้านมาก เสริมราคาตะตัมมาก คืออาหารนี้เป็นเครื่องส่งเสริมธาตุขันธ์ ธาตุขันธ์เป็นเครื่องมือของกิเลส มีกามกิเลสเป็นสำคัญ ถ้ามี

อาหารหวานความมาก ๆ แล้วกินมาก นอนมาก ซึ่เกียจมาก ความคิดเรื่องราคาตัณหา จะเด่นขึ้นเรื่อย ๆ นี้บอกอย่างนั้น มันไม่ถึงกับแสดงอวัยวะนะ มันยับเยิบขึ้นภายในใจ เท่านั้นที่รู้แล้วว่าสิ่งเหล่านี้เป็นภัย ใครจะไปยอมให้มันคิด เมื่อไม่ยอมให้คิดยังไงจะตัด มันให้น้อยลง ๆ จนกระทั่งมันขาดไปนี้ทำไม่จะไม่คิด ไม่พยายามคนเรา ต้องพยายาม

ด้วยเหตุนี้เองจึงต้องใช้วิธีการหลายอย่าง การผ่อนอาหารมักจะถูก ไม่มากนักก็ขอให้มีการผ่อนอาหาร สติจะค่อยดีขึ้น ๆ ถ้าอึด ๆ แล้วสติไม่ได้เรื่องนะ ตั้งปับนี้มันผลไปตลอดเวลา พอผ่อนอาหารลงไป ๆ หรืออดอาหารบ้าง ตั้งสติเป็นยังไงมันจะรู้ นะ เมื่อมันรู้แล้ว โอ้ วิธีการนี้ถูกต้อง ดีแล้ว มันก็ต้องพยายามคนเรา พยายามอด พยายามผ่อนอยู่กัน เพื่อผลประโยชน์ทางด้านธรรมะ ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าการกิน กิน นี้กินเมื่อไรมันก็อึด ทิวมาแทบเป็นแทบตายกินปับ ๆ ๆ มันก็อึดทันที เห็นผลประจักษ์ แต่จิตใจวิหิงในอรรถในธรรมนี้ไม่ได้อ้อมง่าย ๆ นะ เพราะฉะนั้นจึงต้องพยายามพิน ขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ

ให้พากันพยายามนะพระลูกพระหลาน ให้ได้ทรงอรรถทรงธรรม มรรค ผล นิพพาน เป็นอกาลโก อยู่กับผู้ปฏิบัติ ไม่ได้อยู่ที่ดินฟ้าอากาศ ไม่อยู่กับตำรับตำราที่ โหน นั้นเป็นแบบแปลนแผนผังชี้เข้ามาหาเราให้เราปฏิบัติ ขอให้ปฏิบัติตัวเอง ตลาด แห่งมรรค ผล นิพพาน จะอยู่ที่หัวใจของเราแน่แหละ ไม่อยู่ที่อื่นใด เอาละพูดเพียง เท่านั้นละพอ พูดไปพูดไปก็เหนื่อย ได้ทองคำมาให้หรือนี้

“สรุปลำนวนทองคำช่วยชาติถวายเป็นสังฆทานจากศรัทธาวิธาน หมากรุ่งตั้งนี้ ทองคำแท่งใหญ่หนัก ๑ กิโลกรัม ทองคำแท่งเล็กหนัก ๑๓ บาท ทองรูปพรรณหนักกว่า ๓ บาท ขออำนาจแห่งบุญกุศลที่พวกข้าพเจ้าทั้งหลายได้ ทอดผ้าป่าครั้งนี้จงหนุนนำให้หลวงตามีสุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจาก อันตรายและโรคอาพาธทั้งหลายไปตราบนานเท่านาน” ท่านทั้งหลายก็ให้เป็นเหมือน หลวงตานั้น เอาละพอ ให้ศีลให้พรแล้วค่อยกลับไป

(เทศน์ต่อหลังให้พร) ถ้าฮ้าน วัดวังน้ำมอก เราไปทั้งสองแห่ง สัจดีอยู่ ถ้าฮ้าน นี้มีต้นไม้ใหญ่แค่นี้ ต้นไม้โบราณโบราณเต็ม ไม่มีใครไปแตะ คงจะเป็นต้นไม้สงวน ต้น ใหญ่จริง ๆ นะ เรียกถ้าฮ้าน วังน้ำมอกก็ได้ไปสัจดีอยู่ แลวนั้นก็ดูเหมือนมีอยู่สามวัด หรือใจ อย่างตอนเที่ยวกรรมฐานแรง ๆ ไม่ได้ไปทางนี้ ไม่ไปนะ อยู่ทางสกลฯ เพราะ หลวงปู่มั่นอยู่สกลฯ เราจึงไปแต่ทางด้านตะวันออก ไปนครพนมก็เป็นทางตะวันออก มุกดาหารแต่ก่อนก็เป็นเขตจังหวัดนครพนม อำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม เดียวนี้ก็เป็นจังหวัดมุกดาหาร ตัดเข้าไป ก็เหลือแต่นาแกไปทางนั้น เราไปหมด

ที่เกี่ยวกรรมฐานมากที่สุดคือย่านตะวันออก เฉพาะภูเขาภูนี้ลูกสกลนคร ระหว่างสกลนครกับกาฬสินธุ์ เป็นภูเขาที่เราเที่ยวเสียแหลกหมดจริง ๆ เพราะอยู่นั้น ตั้ง ๘ ปี ปีนี้ออกช่องนี้ไปช่องนั้น ปีนั้นออกนั้นไปนั้น ทะลุนกระทั่งถึงภูจ้อก้อ จากนั้น ก็ไปอยู่ทางมุกดาหาร ก็เที่ยวทางนั้นเสีย จากภูเหล็กนี้ อำเภอสว่าง ภูเหล็กไปเลยละ ไปเรื่อย ๆ ๆ ทะลุนถึงภูจ้อก้อ เมื่อพูดที่ไหนรู้หมดเลย เพราะเที่ยวเสียจนแหลก ทางอื่น ไม่ได้ไปนะ เช่น อย่างอุดรธานีก็ไม่ได้มา จังหวัดไหนก็ไม่ได้ไป มีสองจังหวัดนี้ที่มากที่สุด

สกลนครกับกาฬสินธุ์ สกลนครเป็นจุดกลางที่เที่ยวแหลกหมด กาฬสินธุ์ก็เงื่อนทางนั้น และเงื่อนทางนั้น นครพนมก็ไป ไปนั้นไปถึงนูนละนครพนม ไปถึงอำเภอบ้านแพงไปทางนั้น อำเภอบ้านแพง ไปถึงเขตดงศรีชมภู ไปอยู่ในระยะนั้นดูเหมือน ๒ ปี ไปเขตอำเภอศรีสงคราม อำเภอบ้านแพง ทำอุเทน ศรีสงคราม เข้าไปนูน แต่ที่มากจริง ๆ ก็คือเขตสกลนคร ทางด้านนี้ไม่เคยมา เพราะหลวงปู่มั่นท่านอยู่ที่นั่น นั่นละแม่เหล็ก แม่เหล็กอยู่ที่ไหนเศษเหล็กมันก็อยู่ที่นั่นละ เข้าใจไหม เศษเหล็กเต็มแถวนั้นนะ แม่เหล็กอยู่ที่ไหนเศษเหล็กก็อยู่ตามนั้น

จนกระทั่งท่านมรณภาพจากแล้ว ออกจากสกลนครก็บึงมาทางหนองคาย เข้าไปทางอำเภอท่าบ่อ บ้านฝื่อ ศรีเชียงใหม่ เข้าไปลึก ๆ เข้าไป ไปละที่นั่นะ มีแต่คนเดียวเท่านั้นนะ ไปไหนไปแต่คนเดียว เผาศพท่านเรียบร้อยแล้วไป พอเผาศพท่านเรียบร้อยแล้วออกจากนูนก็ไป พอเดือนพฤษภาคมก็ย้อนกลับไปสกลนคร ขึ้นวัดดอยธรรมเจดีย์ เผาศพที่แรกเสร็จแล้วก็ขึ้นวัดดอยธรรมเจดีย์เหมือนกัน แต่เขาไปนิมนต์เรามาครบ ๑๐๐ วันท่าน ก็อย่างนั้น ว่าจะพักที่ไหนไม่ได้พัก เขาก็ไปนิมนต์เราลงมาทำบุญครบ ๑๐๐ วันหลวงปู่มั่น เราก็เลยลงมา พอลงมาแล้วก็เลยเตลิดออกมาทางนี้เลย

จนเดือนพฤษภาคมย้อนกลับไปวัดดอยธรรมเจดีย์ นี้ที่ว่าไปติดปัญหาที่ไปติดที่วัดดอยนะ มันแปลกอยู่วัดดอยนี้สองครั้งนะ ไปติดปัญหา หรือไปหลงปัญหา หลงกลอุบายของกิเลสก็ถูก ตอนเผาศพท่านแล้วใหม่ ๆ นั่นละ ก็ไปหลงเพลินความสว่างไสวอยู่นั้น ออกจากนั้นมาปั๊บก็ไปนูน จนกระทั่งเดือนพฤษภาคมก็ย้อนกลับมาขึ้นที่เก่านั้นแหละ แก้ปัญหาที่นั่น วัดดอยธรรมเจดีย์นี้ขึ้นลงเสมอทีเดียว เพราะเป็นทางผ่านเข้าไปในภูเขา ไปนี้ก็ผ่านไปนั้น พักพอสมควรแล้วก็ขึ้นเขา เวลาลงมาจากนูนก็มาพักที่นั่น แล้วก็มาหนองฝื่อ

พูดถึงการเที่ยวนี้สกลนครเป็นอันดับหนึ่ง นครพนม กาฬสินธุ์ กาฬสินธุ์นี้ก็ออกไปทางนูน เขตกาฬสินธุ์ แต่ไม่ได้ไปตัวจังหวัดกาฬสินธุ์ ไปเขตอำเภอ เช่น กุฉินารายณ์ อะไรเหล่านี้เที่ยวแถวนี้ อำเภอเขาวงเขาเวงอะไรไปหมดนั่นแหละ แต่ก่อนไม่มี

อำเภอ มีแต่กุนินารายณ์แห่งเดียว นอกนั้นยังไม่มีอำเภอ เที้ยวแถวนั้น เราพูดเรื่องอะไร ก็ไม่รู้ละ ตะกี้นี้พูดเรื่องอะไรมันถึงเตลิดเปิดเปิง วกวน เหมือนตามรอยวัวในคอก เลยไม่รู้เจ้าของไปไหนมาไหน เหนอ พูดเรื่องอะไร ลืมแล้ว (พูดเรื่องถ้าฮ้านเจ้าคะ) เออ เรื่องถ้าฮ้าน คือทางนี้ไม่ได้มา แต่ก่อนไม่มา อูตรไม่มาเลย ทั้ง ๆ ที่ทำเลขวานก็เยอะ แต่ไม่มีแม่เหล็กกะซี เศษเหล็กมันก็ไม่ไป มันก็ติดกับแม่เหล็กไป เป็นอย่างงั้น

เราจึงอยู่สกลนครนี้ ๘ ปีเลยละ เพราะท่านอยู่นั้น ๘ ปี เราก็อู้นั้นถึง ๘ ปี ที่อื่นไม่สนใจ ไปเที้ยวนั่นก็มานั้นนะ ไปที่ไหนมานั้น ไปที่นู่นมานั้น อยู่อย่างงั้นนะ ปีนี้ออกจากนี้ไปนั่น ๆ มา ไปทางนั่น ๆ มา อยู่อย่างงั้นนะ ท่านเอาจริงเอาจังมากกรรมฐาน เรื่องภูวานานี้จริงจังมากทีเดียว ทุกวันนี้ค่อยจืดค่อยจางไปมาก แล้วกิเลสเริ่มเข้มข้นมากขึ้นในวงกรรมฐานเรา กิเลสก็เริ่มเข้มข้นมากขึ้น ธรรมะจะจางไป เพราะฉะนั้นวันนี้ถึงได้เทศน์ย่อ ๆ ให้ฟังเล็กน้อย ขาดครูขาดอาจารย์เป็นของเล่นเมื่อไร โธ จึงบอกว่าแม่เหล็กกะซี แม่เหล็กเครื่องดึงดูด กำลังใจทุกอย่าง ๆ ออกจากแม่เหล็กนะ ความพากความเพียรด้วยกำลังใจ ๆ ดึงดูดมาจากครูอาจารย์ ได้ฟังอรรถฟังธรรมแล้วไปด้วยความพอใจ ดึงดูดตลอด ความเพียรเข้มข้นไปตลอด นั่นแม่เหล็ก ไม่ใช่ของเล่นนะ

ถึงเวลาที่จะพูดนี่นะ อยู่กับท่านเองอยู่ในวัดหนองผือ เวลาเข้ามาหาท่านจริง ๆ แล้วไม่มีนะ ภาพของท่านไม่ปรากฏ วันนี้เปิดเสียบ้าง นี่มันแปลกอยู่นะ อยู่กับท่าน ไม่เคยเวลานั่งภาวนา เวลาไหนก็ตามไม่เคยปรากฏภาพ เราอยากจะไม่เคย มีมันก็มีน้อยมากจึงว่าไม่เคยไปเสียดีกว่า ที่นี้พอออกจากท่านไปปั๊บนี้ ไปอยู่ที่ไหนทุกคืนเลย คือมันไม่พลาด มันหากเป็นของตัวเอง จึงเรียกว่าทุกคืนไปเลย ที่จะไม่ปรากฏนี้ แหมแทบไม่มีนะ พอหลับตาปั๊บนี้มาแล้ว ๆ นี่แม่เหล็กเข้าใจใหม่ ดึงดูด แล้วภาพมาแสดงอาการอะไร ๆ ๆ ต่อเรา มันมีแต่ภาพเป็นกำลังใจ ๆ ทั้งนั้น ๆ กับหลวงปู่มนี่ แหมมันจริง ๆ นะเรา ภาพของท่านนี่เด่นมากทีเดียว

แต่เราไม่เคยพูดที่ไหนอันนี้ มีแต่มาพูดกับท่าน “มันเป็นยังไง” “เวลาอยู่กับพ่อแม่ครูอาจารย์เรื่องภาพ เวลาใดก็ตาม ภาวนาหรือเวลาไหนก็ตามมันไม่ปรากฏนะ ทั้ง ๆ ที่ความเพียรก็เหมือนเดิม” ว้าง “ครั้นเวลาออกจากพ่อแม่ครูจารย์ไป มันทำไม่อยู่ที่ไหนมีแต่พ่อแม่ครูจารย์ หลับตาปั๊บมาแล้ว ๆ อะไร้ มันเป็นอย่างงั้นจนกระทั่งว่านับได้เลย ว่าตั้งแต่วันไปกลับมาภาพนั้นไม่ปรากฏเพียงเท่านั้นคืนเท่านั้น คืน จำได้เลย มันเป็นอย่างงั้นเป็นอย่างงั้น” ท่านก็ตอบดิ้นะ อย่างนั้นละจอมปราชญ์พูดอะไรน่าฟัง มาอยู่กับท่านก็จะให้ท่านมัดคอเหมือนผู้ต้องหาลากไปลากมาอย่างงั้นเหอ ท่านว่างั้น

ถ้าออกไปก็เป็นอย่างหนึ่ง แต่เข้ามาแล้วยังอยากจะพบท่าน อยากเห็นภาพท่าน อยู่ ก็จะทำให้ท่านมดคอคอยงั้นตลอดเวลาหรือนักโทษนะ ท่านว่า มันน่าฟังนะนักโทษ ออกไปก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง ความไฝ่ฝันกับครูกับอาจารย์ มันเป็นเรื่องแสดงชั้นทาง จิตตภาวนาของเรา เวลาอยู่กับท่านมันก็สมบูรณ์อยู่แล้ว ท่านว่างั้นนะ ท่านบอกว่า สมบูรณ์อยู่แล้ว คือมันอบอุ่น มันก็ไม่คิด ไม่ปรากฏ ไม่ปรากฏจริง ๆ นะเรา อยู่กับ ท่าน ถึงขนาดได้กราบเรียนท่าน เวลาอยู่กับพ่อแม่ครูจารย์มันไม่แสดง มันเป็นอย่างไง พอเวลาออกไปนี่คินไหนก็คินนั้น ว่างเลย ท่านก็สอนดิเนะ นี่ละธรรมฟังซิ ธรรมเป็นอย่างงั้น

แล้วเมื่อวานนี้พูดถึงเรื่องอายตนะนิพพาน ไซ้ใหม่ จะพูดให้เปิดเผย ให้เข้าใจ กันที่โลกจะพอฟังได้ก็คือว่า อายตนะนิพพานจึงเทียบเหมือนที่ว่ามีน้ำตกลงมาใน มหาสมุทรบับนี่เป็นมหาสมุทรทันที จิตนี้ผางเข้าถึงธรรมชาติเข้าถึงกันหมด ประสานกันทันที นี่เรียกว่าอายตนะนิพพานเข้าใจใหม่ อย่างนี้พอพูดได้ คือไม่สงสัยกันเลย พระพุทธเจ้าจะมีที่พระองค์ไม่สงสัย พอผางเข้าไปนั้นเข้าถึงกันหมดเลย อายตนะ นิพพาน เอาอย่างนี้ชัดเจน คือมันถึงกันทันทีเลยบับ พอถึงนั้นบับมันจำเลย เหมือนน้ำ มหาสมุทรตกบับเข้าไปเป็นมหาสมุทรด้วยกันทันที นี่พอบับเข้าไปนั้นก็บับเป็นอายตนะ นิพพานด้วยกันทันทีเลย

เข้าใจใหม่ที่พูดนี้ หรือยังสงสัยข้อไหนถามมา (ไม่สงสัยคะ) แต่เราสงสัยไม่เห็น ถ้ามเราบ้าง ทางนั้นไม่สงสัย ทางนี้ไม่สงสัย เราสงสัยว่าสอนให้ภาวนาพิจารณาอะไร ๆ มันก็ไม่ทำนะ เราอยากจะถามว่าหมอนมันขาดก็ลูก เราอยากถามอย่างงั้น มันจะเย็บแต่ หมอนขาดเรื่อย เย็บไม่ทันขาดเรื่อย เราอยากถามว่างั้นนะ ปัญญาจะแก้กิเลส ก็บอก แล้วสมาธิไม่ได้แก้กิเลสนะ มันพูดได้อย่างจ้ง ๆ เลย ทั้ง ๆ ที่มันเป็นมันฝึกลักษณะ จิต เวลามันละเอียดพอเต็มภูมิของสมาธินี้ จิตจ่อบับลงไปรู้แนวเลย มันก็เลยว่านี้แหละ จะเป็นนิพพาน ๆ

นิพพานอะไร ถ้าเป็นสัตว์ ควายนทั้งตัวก็จะไปกลืนกินเอาเลยได้หรือ นี่นิพพาน ก็เท่ากับควายนทั้งตัว กิเลสตัณหาอยู่ในนั้นหมด เป็นความสงบครอบมันไว้เท่านั้น หนึ่ง กระดูกของควายนทั้งตัวจึงไม่ปรากฏ แล้วมันจะไปกลืนเอานี้คือนิพพาน พอออก ทางด้านปัญญามันคลี่คลายออก แล่ออก ๆ กระจายออก อะไรเป็นเนื้อ อะไรเป็นหนัง อะไรเป็นกระดูก ชันไหนมันกระจัดกระจายต้อออก ๆ นี่ปัญญา ฆ่ากิเลสไปโดยลำดับลำดับ ปัญหาต่างหากนะฆ่ากิเลส สมาธิไม่ฆ่า เป็นแต่ทำจิตใจให้สงบ หนุ่ใจที่จะใช้ ปัญญาให้มีกำลังไปอย่างรวดเร็วเท่านั้น เนะ ก็มีเท่านั้น เอละพูดเพียงเท่านั้น เหนื่อย ไม่พูดมากละ

เข้าใจหรืออายตนะนิพพาน (เข้าใจเจ้าคะ) พอปีบมันถึงกันทันทีเลยนะ พอปีบนี้มันถึงกันทันที ไม่สงสัยพระพุทธเจ้าทั้งหลายเลย นี่เรียกว่าอายตนะนิพพาน ปีบกระจ่างเลย กระจ่างมาก ที่จะมาแยกออกพูดนี้ อู๊ย ไม่เอา ให้ภาวนานะ แก้กิเลสแก้ด้วยปัญญาะ ใช้ปัญญาให้มาก จะอยู่เฉย ๆ ให้มันเกิดปัญญาไม่เกิดนะ ยิ่งผู้มีสมาธิเต็มทีเดียวแล้วยิ่งชี้แจงทางด้านปัญญา คืออยู่ในสมาธิมันแน่นว่สบายใช้ไหมละ จะกระตุกกระตักออกไปนี่ อู๊ย อืดอาด ๆ มันไม่ยากออก อยากได้ผ้าสามชั้นสี่ชั้นมาห่ม เข้าไปอีกจะอบอุ่น ได้หลับครอก ๆ ต่อไปอีก

เพราะฉะนั้นท่านถึงบอกว่าติดสมาธิ ไม่ติดได้ยังไง มันควรจะติดต้องติดคนเราเราก็เป็นมาพอแล้ว จนพ่อแม่ครูอาจารย์ช่นาบเอาอย่างหนัก ยิ่งเถียงท่านวอก ๆ ท่านก็ใส่เอาเสียหงายเลย แต่เถียงท่านไม่มีนะไอ้เรื่องทิวิมานะ แม่เม็ดหินเม็ดทรายไม่มีตรงไหนขัดอยู่ตรงไหนขัดกันตรงนั้น คือหาเหตุ หาผล หาหลักเกณฑ์ พอท่านเปรี้ยงมาปีบยอมรับหมอบนะ ตรงไหนยังขัดอยู่ตรงไหนขัดกันอีกที่ อย่างนั้นแหละนะ คือเถียงเถียงอย่างนั้นนะ ไม่มีใครละ เราเคยสืบถามบรรดาครูบาอาจารย์ทั้งหลายที่เป็นลูกศิษย์ผู้ใหญ่ท่าน เพราะเรามันพิลึก กับพ่อแม่ครูจารย์มันนี่พิลึกจริง ๆ โอ๊ย เหมือนมวยแชมเปียนพัดกัน

ที่นี้มันก็อดคิดไม่ได้ ใครเคยอยู่กับครูบาอาจารย์ ลูกศิษย์ของหลวงปู่มันมาด้วยกัน มีองค์ไหนบ้างที่ดื้อ ๆ อย่างผมนี่ ชัดกับครูอยู่เรื่อย ๆ อย่างนี้มือค้ไหนไม่เคยมี มือค้เดียว ก็เป็นจริง ๆ นะ เราก็ถามเหมือนกันไม่มี มีแต่เรานี่มันหัวดื้อองค์เดียว มันหากมีนะเรื่องที่จะพัดกัน มันเป็นอยู่ในจิต ถ้าอันไหนไม่ลงใจแล้วมันจะเอานั้นละ พอท่านฟาดมาปีบนี้มันโล่งไปเลยนะ โล่ง หมอบเลย นั้นเห็นไหมละ มันขัดตรงไหนอันนั้นละ ชัดตรงไหนก็คือชัดหัวใจเรา พอท่านใส่เปรี้ยงมานี้โล่งปีบ หมอบปีบเอาเลย นั้นเป็นอย่างนั้น แล้วเรื่องมันเกิดอยู่เรื่อย จะให้ว่าไง

ยิ่งสติปัญญาอัตโนมัตินี้ด้วยแล้ว โถ ขึ้นหาท่านสองหนสามหนก็มี มันไปขวาง ก็เมื่อมีครูบาอาจารย์อยู่จะไปพิจารณาให้มันเสียเวลาด้วยตนเองทำไม ไปหาท่านใส่เปรี้ยงเดียวพั่งเลย ๆ นี่มันง่ายนะ เพราะฉะนั้นพอมันขัดปุ๊บนี้ขึ้นเลย กราบเรียนท่านใส่ปีบะเดียวหายเงียบนะ กราบปีบลงเลย ไม่ได้นานนะ ไม่ถึงสิบนาทีละ พอไปก็กราบเรียนท่านเป็นอย่างนั้น ๆ ๆ ท่านใส่ปีบะมาทีเดียว ก็ท่านผ่านไปหมดแล้ว ปีบะเดียวลงพุบเลย กราบปุ๊บไปเลย นั้นเป็นอย่างนั้น นี่สติปัญญาอัตโนมัติมันจะเกิดของมันอยู่วันยังค่ำเลย หมุนอยู่

เมื่อมีครูบาอาจารย์อยู่เราจะไปพิจารณาต่อสู้กันโดยลำพังให้เสียเวลาทำไม พอขึ้นไปหาท่านใส่ปีบะลงเลย ๆ นี่ละเวลาท่านมรณภาพไปนั่งเฝ้าท่านนี้ แหม น้ำตานี้พั่ง

เลยนะ คืออันนี้ละ ปัญหาของเราขึ้นหาท่านวันหนึ่งก็ครั้งก็หน ที่นี้ท่านสิ้นแล้วเราก็หมดที่พึ่ง ๆ แหม น้ำตานี้พึ่ง คือตอนนั้นเราก็ได้เป็นแล้ว วิตกในจิตแล้วว่า ท่านเพียบทางธาตุทางขันธ เราเพียบทางด้านจิตใจ คือใจของเราในเวลาท่านป่วยมันเป็นอัตโนมัติ มันหมุนตลอดเวลาเลย ธาตุขันธของท่านก็อ่อนลง ๆ เพียบทางขันธ เราเพียบทางจิตใจนี้ละ เอ้ มันทำไมถึงมาเป็นเอาระยะนี้น้ำ ท่านก็เพียบทางธาตุทางขันธ ก็มีแต่จะจากเราไปความหมายว่างั้น ไอ้เราก็เพียบทางด้านจิตใจ

เพราะฉะนั้นเวลาเผาศพท่านแล้ว ถึงอยู่กับใครไม่ได้เลย ไปคนเดียวทั้งนั้น ไปอยู่กับใครไม่ได้นะ ใครมายุงไม่ได้ ประชาชนเข้ามา มาเราก็ไม่เล่นด้วยเลย ไม่เล่นด้วยจริง ๆ ฉันทเสร็จแล้วหนีเข้าป่า คนเต็มอยู่ก็ตามหนีเลย เหมือนบ้า แต่เราไม่ใช่บ้า เรื่องของเรามี เขาไม่รู้เรื่องของเรา เอาละไปละ พอ ภาวนาให้ตึะนั้น มีแต่ไอ้หยองติดตัว ปัญญาพิจารณา ไอ้หยองมันจะพิจารณาอะไร ตั้งแต่หลวงตาไปมันยังเท่า ถ้ามันพิจารณามันจะเท่าอะไร นี่ก็พ่อของไอ้หยองมันจะไปเท่าหาอะไร มันก็ไม่ว่าพ่อมันซิเท่าออก ๆ นั้นไอ้หยองเข้าใจไหม ถ้าปัญญาเราไม่ใช้มันจะเป็นไอ้หยองเข้าใจไหม พิจารณาปัญญาแยกออก ไม่มีอะไรมันเหลือแต่ว่างก็ให้ว่าง มันมีอะไรอาการออกมาจับพิจารณาอันนั้น สาเหตุใหญ่มันคือจิต จิตอวิชชา เนะก็อยู่ตรงนั้น หมดอันนี้แล้วไม่มีหมด ไปละที่นี้

ชมถ่ายทอดสดพระธรรมเทศนาของหลวงตาทุกวัน ได้ที่

www.Luangta.com or www.Luangta.or.th